

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Iosephi Speranzæ, Congregationis Oratorii Fanensis
Presbyteri, Scripturæ Selectæ**

Speranza, Giuseppe

Coloniæ Agrippinæ, 1659

81. De nonnullis defectibus in eroganda eleemosyna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44265

*Dives epulo
cur Lazarum
ad se mitti pe-
tit.*

mitte Lazarum. Sed quæso, cur Lazarum A
petiit, quem potius offensum, ac indigna-
tum arbitrari poterat, & nõ magis ipsum
Abraham? Intellexit miser, sed sero, La-
zarum pauperem suæ salutis medicum:
mitte, mitte sed jam tempus non est. O
si in vita cognovisset, vel melius dicam,
cognoscere voluisset! &c. Cum ad te
Deus mittit pauperem, mittit & offert
salutis medicum.

*Chrys. hom.
34. ad pop.*

Notandum ex his partibus, damna-
tionem hujus divitis datam non furtis,
nec rapinis, sed omissioni elemosynæ,
idque etiam perpendit Chrysost. in da-
matione quinque virginum fatuarum:
Nec enim virgines, ait, aliena rapuerant,
sed propria non dederant, &c. Intellige
ergo non sufficere, si dicas: Aliena non di-
ripio; alienum non concupisco, damna-
beris etenim, si præterea, quod proprium
tuum est, indigenti non dederis.

*Ecclesi. 3.
Græc.*

Sed quid dico, proprium? quod tuum
est, veritas pauperis est. Ecclesi. Elemosynam
pauperis ne defraudes. Græc. Vitam pauperis
ne defraudes, id est, vitæ ad vitam neces-
sarium: tam enim debitus est illi cibus,
quàm vita: ut sua vita eum fraudare non
debes: ita nec suo cibo. Notandũ verbum,
defraudes, quod significatur, subtrahi,
quod ejus est, & ei debetur.

*Elemosyna
quando sub
præcepto obli-
gat.*

*D. Thom. 2.
2. q. 35. art. 3.
Et in 4. sent.
dist. 15. q. 2.*

Citra omnem controversiam est, elee-
mosynam tempore necessitatis cadere
sub præcepto: Sic S. Thom. & cum eo
Doctores: tenemur sub præcepto paupe-
ri in extrema necessitate constituto elee-
mosynam erogare, ut ait D. Thom. obli-
gamur, non solum ad erogandum super-
fluum status, sed necessarium status, su-
perfluum tamen naturæ, id est, quod su-
perest, demptis necessariis ad vitam suã,
& suorum. In extremis autem dicitur
esse, ut ait Nav. non solum, qui jam ani-
mam agit, sed etiam cum judicia proba-
bilia apparent, eò deventurum, nisi ei
subveniat. Deficient in viã, inquit Do-
minus. Erant ergo in extrema necessita-
te, &c. Noli avertere faciem tuam ab ullo
paupere, sic enim fit, ut nec a te avertatur fa-
cies Domini. O insignem gratiam! si fa-
ciem meam non averti ab inope, Deus:
faciem suam a me non avertit, &c.

*Nav. in Man.
c. 24. num. 5.*

*Et 6.
Ivan. 6.
Tob. 4.*

*Necessitas pau-
perum extre-
ma quamam.*

*Propter mandatum (charitatis proximi)
assume pauperem, & propter inopiam ne di-
mittas eum vacuum.*

*Perde pecuniam si elemosynam dare, ut
homines putant, perdere est) propter fra-
trem, & amicum tuum, pauperem, verum
amicum, & non abscondas illam sub lapide in
perditionem & tuam, (unde S. Amb. legit
in mortem) & pecuniæ: unde quædam
Græca exemplaria pro, Ne, abscondas, ha-
bent, ne rubigine obducatur.*

B

*Pone thesaurum in præceptis Altissimi,
(Janfen. juxta mandata Dei, & prout ipse
exigit à te) proderit tibi magis, quàm aurum
(asservatum) concludere elemosynam in sinu
pauperis, & hac pro te exorabit ab omni malo.*

C

*Peiſtat Sapiens in similitudine thesauri
benè collocandi, & tutò reponendi; & nu
recondenda
ait, benè & tutè reponi, si concludatur,
& reponatur in sinu pauperis, qui sinus
mysticum Cælum est, quò fur vanæ glo-
ria non appropiat. Et hæc esto ingratus
pauper non exoret) pro te exorabit ab omni
malo. Hæc, inquam, etsi conclusa, & abdi-
ta, etsi incognita hominibus; tacentibus
tamen omnibus, nec ipsis pauperibus eã
concelebrantibus, ipsamet Deum exora-
bit pro te ab omni malo tum corporali,
tum spirituali; & exoptet Græc. Et ipsa
eximet te ab omni afflictione. O promissione!*

D

*Pergit adhuc Ecclesi. Super scutum po-
tentis, & super lanceam (illud, ut vis defen-
dens, hæc ut vis offendens, validius) ad-
versum inimicum tuum (sive visibilem, sive
invisibilem) pugnabit, &c. Itaque in mor-
tis agone, quas ante erogasti, elemosy-
næ tunc te protegent, tunc pro te pu-
gnabunt, tunc in ipsum hostem, ut tela
insurgent.*

E

*De nonnullis defectibus in ero-
ganda elemosyna, ac in sol-
vendis mercedibus.*

PUNCTUM LXXXI.

*Et si, in bonis non des quærelam, & in omni
dato non des tristitiam verbi mali. Sunt,
Kk 3 qui*

Eleemosyna sine verbis querulis, ac duris eroganda.

Gracè,

Chryf. hom. 36. ad populum. Pauperi ne convitiis dixeris.

Jansen.

In eius Officio 10. Nov.

qui faciunt eleemosynam, sed semper habent in ore aliquod verbum, quo pauper, vel exterius, vel saltem interius tristetur. Fili, in bonis, quæ facis, non des querelam, hoc est, occasionem conquerendi. Græc. loco, querelam legimus, vituperium. Fili, in bonis non des vituperium. Aliqui eleemosynam non faciunt, & vituperium, & maledicta conjiciunt in pauperem, &c. Non te pudet, inquit Chrylost. pauperem mendicem pro fusto panis impostorem vocare? Simulat, inquit, tremorem, & infirmitatem. Non times, ne fulmen ab hoc verbo cælitus accensum in te feratur? Discumpor ab indignatione: parcite, si simulat, ex necessitate simulat, & egestate, propter sæviriam tuam, & inhumanitatem tuam, quæ talibus personis supplicantibus ad misericordiam non flectitur. Quis enim tam miser, & ærumnosus, ut nulla premente necessitate pro solo pane velit ita deprecari, & plangere, talemque pœnam sustinere? &c. Hæc horribilius dicam, quod & liberos quidam ex æcare sunt coacti, ut nostram penetrarent insensatam duriciem: postquam enim videntes, nudique circumeuntes crudeliter flectere non poterunt, his tot malis aliam graviolem adjecere tragediam, ut famem solverent, &c. Tu verò alienis insultas malis, &c. In bonis ne des querelam.

Nonne ardorem refrigerabis ros? sic & verbum magis, quam datum. Ubi Jansen. Pulcherrima, inquit, similitudine indicat, quantum comitas, & benignitas verborum conferat indigentibus, ut beneficium commendet, immò superet: blandum enim, & dulcem sermonem comparat rosi; quod sicut ros de celo leniter dimissus æstivum calorem temperat, ita dulcis sermo ex ore hominis leniter profluens inopiæ malum, hominem instar arboris utens, & torquens temperet, & exinguat: durus autem sermo mûneri collato additus rectè imbrî vehementi comparatur, qui tollit quidem ardorem, sed sine gratia, & cum nocumento sæpius, ita enim & durus sermo perdit mûneris gratiam, & utilitatem.

Tanto Beatus Didacus erga Christi

pauperes amore flagrabat, ut cum illorum calamitates pro voto sublevare non posset, vim lacrymarum profundens, verbis eos dulcissimis solaretur.

Nonne ecce verbum super datum bonum? O quam verum! Plus quandoque solatur pauperem verbum bonum, quam quodvis aliud, &c.

Stultus acriter improperabit, & datus in disciplinati tabescere facit oculos. Stultus, inquit, etiam si quid det, tamen acerbè improperat egeno paupertatem, inertiam, importunitatem, suumque gravamen, & inde fit, ut quod sua natura exhilarare solet, potius contristet miserum pudibundum, dimissisque oculis abire cogat, stultus meritò dictus, quod amarulentia verborum perdat, quandoque datum, & meritum, &c.

Si negavi quod volebant, pauperibus, & oculos vidua expectare feci. Sept. Impotentes, quæcumque aliquando re opus habebant, non sunt frustrati, & vidua oculos non tabesci.

Hoc est, secundum Nicet. Non sum passus egestate, aut lacrymis, aut assiduo oculorum coniectu, intentioneque tabescere, quod ipsum accidisset, si nec rerum, quas optabant, compotes fuissent, necnò despectæ fuissent. Vera pietatis viscera!

ac liberalem se præbebat Job, sed etiam non expectata viduæ, ac pauperis deprecatione, rebus necessariis illos sublevabat; & non solum petitioni, sed etiam voluntati, desiderio, oculis, atque expectationi miserorum satisfacere, ut qui à petendo, & deprecando vel præ pudore, vel difficultate alia impediabantur, non idè rebus necessariis deficerent. Imitabatur nimirum Deum, qui desiderium pauperum exaudit, & præparatione cordis eorum. Et oculos vidua expectare feci.

Heb. Oculum vidua non consumpsi, vel non feci, ut deficeret, præ expectatione scilicet. Tigrin. Si viduas lactavi vana spe; hoc est, nec coram, nec præ foribus ad duas, vel tres horas passus est præstolari, &c. Eccl. 4. Cor inopis no afflixeris, & ne protrahas datum angusti.

O quam longè absunt illi, de quibus Apost. Ecce merces operariorum, qui messuerunt

Eccl. 18. Pauperes duris re verbo percussus, lens stultus,

Iob 31. Septuag.

Nicot.

Iobris pietas in pauperes.

Hebr.

Tigrin.

Eccl. 4.

ac. 5.

runt regiones vestras, clamat, & clamor eorum in aures Domini sabaoth (exercituum) introiit. Unū ē quatuor generibus peccatorum in calum clamantium. Cavete: Epulati estis, & in deliciis vixistis, propterea debita, ac mercedē non exolvistis.

Alij:

Ecl. 13.

Pauper laesus tacebit. Sed oppressio, sed injuria, qua illum afficis, clamabit.

Deut. 24.

Pauperi mer-
cenario statim
solvendum
pretium.
Alij:

Non negabit mercedem indigenti, sed eodem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animā suam, ne clamet contra te ad Dominum. Expende singula: Non negabit mercedem indigenti. Alij: Non vim inferes mercenario indigenti, q. d. pugione non aggredieris, non minaberis. Non vim inferes, sed eodem die, &c. Unde Ambr. Qui nō paritur te dicere: Cras dabo, quomodo patietur dicere, nō dabo: Nō morabitur opus mercenarii, tui apud te usque mane. Statim vult solvi mercedē.

Levit. 19.

Ierem. 22.

Va qui edificat domum suam in iniustitia, & cenacula sua non in iudicio, amicum suum opprimit frustrā. Hebr. In socio suo servit gratis, id est, operarius non solvit mercedem, quod sequentia declarant magis. Et mercedem eius non reddet ei. Hebr. Et laborem non compensat, scilicet data mercede. At unde tam strictus cum operariis? Quia tam largus tibi. Qui dicit: Edificabo mihi domum latam. Hebr. domum mensurarum, scilicet magnarum, & cenacula spatiosa, seu ventosa, qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingitque sinopide, minio, sive rubrica. Et miraris, si mercedes, si debita non persolvit: Sed

Hebr.

Hebr.

Alij.

Omnis violenta prae datio cum tumultu nota, quomodo retentionem, mercedē appellet, & vestimentum mixtum sanguine (pauperis illius mercenarii) erit in combustionē, & cib⁹ ignis (qui te tnaq; comburet.) Ut Tobias ab hoc igne timebat. Fili, merces mercenarii tui apud te omnino non remaneat. Pondera, omnino: q. d. nihil prorsus mercedis retinebis, sed integrē, ac penitus persolves.

Isai. 9.

Tob. 4.

Iob. 31.

Astuvica, &
Pineda ibid.
Tobi erga mer-
cenarios pietas.
Vatab.

Job: Si adversum me terra clamat, & cum ipsa sulci eius descent. Quoniam modo terra clamat? Terra dicitur clamare, cum terrae cultores clamant. Si fructus eius comedi absque pecunia, & animam agricolam eius afflixerit Vatabl. & cultores eius nimis operis confeci.

A Regia: Si animā ej⁹ afflare. Alij: suffirare, vel Regia: anhelare feci. O justū simul ac misericordē. Alij.

Beatus qui intelligit super egenum, & pau- Psal. 40.

perem. Ubi Aug⁹. Cum dicit, qui intelli- Aug⁹. ibid.

git, & c. non expectat, ut petatur. Huc fa- Eleemosyna

cit illud Becl. Sudet eleemosyna in manu tua, sudet in manu quousque invenias, cui eam tradas. Hoc est, tua.

tota anxietate quaras ē manibus elabi, enitatur, sudet, donec exeat ē manibus tuis, & veniat ad manus pauperis, & c.

B ¶ De eleemosyna affectus, & compassionis. Iob. 30.

Flebam quondam super eo, qui afflictus erat, Septuag.

& compatiebatur anima mea pauperi. Sept. Iobi erga affli-

Ego autem super omni impotente fieri, genui autem videns homines in necessitatibus. Ubi Hospietas.

Gregor. Plerumque largitorem muneris Greg. ibid.

rerum abundantia facit, sed ille perfectē etiam tribuit, qui prius in se dolentis passionem tran fert. Qui dare non potest, saltē be-

nigno oculo pauperem respiciat, hoc est, C Eleemosynam

et laetem compatiatut pro eleemosyna. O det, qui non

quā bonum bono oculo pauperē vide- potest aliam.

re! Qui pronus est ad misericordiam, benedi- Prov. 10.

citur. Hebr. Qui pronus est oculo. Alij: Qui Hebr.

benignus est oculo, benedicetur. Alij.

Tales erant illi, de quibus Apost. Qui 2. Cor. 8.

supra virtutem voluntarii fuerunt: hoc est, Chrys. hom.

plus dare voluissent, corque ipsum de- 2. de paen.

dissent, si potuissent.

De vidua illa, inquit Chrysost. duobus D minutis opes suas exhaustit ex tota ani-

ma; & de illis, qui in structuram templi pilos obtulerunt, receptos ut aurum: De-

derunt, inquit, capillos in structurā tem- pli & nō sunt passi repulsam: quōd si au-

rū habentes, capillos attulisset, maledicti forent: si verō id solum habentes, recepti.

At quā recepti, qui nō solum pretio- In Vit. Pat.

sa quæque, sed & seipsos præ compassio- In Vita S.

ne, & affectu erga pauperes vendiderūt? Ioan. Eleon.

Petrus cognomento Telonarius, ubi primū omnia sua pauperibus erogasset, seipsum postmodum vendi, pretiumque eisdem distribui curavit.

Narrabat S. Joannes cognomento Elee- mosynarius, de S. Serapione Sindonio, vel Serapion se-

Sindonita hoc nomine nuncupato, eō ipsum vendi-

quōd sindone tantum tegetetur, quōd dit, ut pretium

vel hoc ipsum indumentum die quadam pauperibus

pro Christi amore egeno algenti dederit erogaret.

& quia postea nud⁹ sedebat, tenens sanctū Evangelium, interrogatus à quodam:

Quis

Quis te expoliavit, Abba? demonstrans sanctum Evangelium, ait: Iste. Et alio tempore dicebat, hoc ipsum Evangelium vendidisse, ac pretium pauperibus erogasse. Discipulo verò sciscitanti: Ubi est Evangelium, Abba? Crede, inquit, fili, ob amorem ejus, qui dixit mihi: *Vende, quae habes, & da pauperibus*; illud vendidi, & dedit eis, ut in die Judicii habeamus fiduciam abundantiorē apud Deum. Et quia iterum vidua mulier petivit ab eo eleemosynam, quoniam esuriebant filij ejus, non habente eo aliquid omnino, tradidit se ei, ut venderet eum mimis Graecis, quos & Christianos fecit in paucis diebus. Haec referens sanctus de sancto Serapione, dicebat ad eos: *Vae, va, o philo Christi, quid prodest homini colloquenti de actibus sanctorum Patrum? Credite mihi, quia usque hodie putabam, quod vel aliquid facerem, datis quas habere possum, pecuniis, nesciebam autē, quod & seipsum vendiderunt, quaedam compassione superati.*

Paulinus seipsum vendidit, ut captivum redimeret.

De S. Paulino Gregor. in Dialogis. Cum saevientiam Vandalorum tempore fuisset Italia in Campaniae partibus depopulata, multique essent ab hac terra in Africanam regionem traducti, vir Domini Paulinus, cuncta, quae ad Episcopi usum habere potuit, captivis, indigentibusque largitus est. Cumque jam nihil omnino superesset, quod petentibus dare potuisset, quodam die quaedam vidua advenit, quae a Regis Vandalorum genero suum filium in captiivitatem fuisse ductum perhibuit, atque a viro Dei ejus pretium postulavit, si forte illius dominus hoc dignaretur accipere, & hunc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei magnopere petenti faminae, quid dare potuisset, inquirens, nihil apud se aliud nisi se invenit; petentique faminae respondit, dicens: Mulier, quod possim dare, non habeo, sed me ipsum tolle servum, me juris tui esse profitear; atque ut filium tuum recipias, me vice illius in servitium trade. Quod illa ex ore tanti viri audiens, irrisionem potius credidit, quam compassionem. At

ille, ut erat vir eloquentissimus, atque apprime exterioribus quoque studiis eruditus, dubitanti foeminae citius persuasit, ut audita crederet, & pro receptione filij sui, in servitium Episcopum tradere non dubitaret.

Perrexere igitur utrique ad Africam. Procedente autem Regis genero, qui ejus filium habebat, vidua rogatura se obtulis, ac prius petiit, ut ei filium donare debuisset. Quod cum vir barbarus, typho superbiae turgidus, & gaudio transitoriae prosperitatis inflatus, non solum facere; sed etiam audire despiceret, vidua subjunxit, dicens: Ecce hunc hominem pro eo vicarium praebeo, solummodo pietatem in me exhibe, mihi que unicuique filium redde. Cumque venisset vultus hominem conspexisset, quam artem nosset, inquisivit. Cui vir Dei Paulinus respondit, dicens: Artem quidem aliquam nescio, sed hortum bene excolere scio. Quod vir gentilis valde libenter accepit, cum in nutriendis oleis, quia peritus esset, audivit. Suscepit itaque servum, & roganti vidua reddidit filium. Quo accepto, vidua ab Africana regione discessit. Paulinus vero excolendi horti suscepit curam. En quousque plerique Sanctorum ex affectu & compassione in proximos pervenerunt! En qualem, & quantam affectus, & compassionis eleemosynam erogaverunt!

Cupidi sunt sine misericordia.

PUNCTUM LXXXII.

SI unus de fratribus tuis ad paupertatem tuam devenit, non obdurabis cor tuum, Deut. 15, nec contrabes manum tuam, sed aperies eam pauperi.

Refrigescente charitate, ac vento avaritiae flante, in similitudinem lapidis

Iob. 38.